60-lecie Archiwum Państwowego w Opolu zaowocowało w 2013 r. 2-tomową publikacją pt. „Otwarty skarbiec pamięci". Pierwszy tom miał tytuł „Niezmienność idei i przemiany w cyklach czasu", drugi – „Bogactwo zasobu i przygoda poznania". Zapoczątkowały one serię wydawniczą OPERA EXTRAORDINARIA, w której w ciągu kilku lat ukazało się 11 publikacji. Kilku książkom towarzyszyły ich wersje elektroniczne na CD-ROM, zaś w 2018 roku wydana została publikacja z pewnością niezwyczajna – „Informator o zasobie do 1945 roku" (red. S. Marchel, A. Starczewska-Wojnar, B. Sypko, Opole). Z tej okazji serii nadano podtytuł Opera Extraordinaria Interretialis. Klasyczny język łaciński nawiązuje w nim do bytu internetowego. Jest to o tyle istotne, że treść informatora dostępna jest w postaci aplikacji zamieszczonej on-line na stronie Archiwum Państwowego w Opolu.
Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego serii prof. Mirosław Lenart, dyrektor AP w Opolu, wyjaśnia we wstępie symbolikę elementów graficznych – awersu i rewersu monety antycznej, przedstawiającej Ariadnę i zwoje nici prowadzącej do kłębka. Podobnie archiwum – za pomocą tego informatora chce prowadzić użytkownika do poszukiwanych dokumentów.

INFORMATOR O ZASOBIE DO 1945 ROKU

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W OPOLU

WSTĘP | REDAKCJA | ZASÓB ARCHIWUM | SCHEMAT INFORMATORA

Drodzy Przyjaciele Archiwum Państwowego w Opolu!

Poszukiwania materiałów archiwalnych przypominają nieraz błądzenie po labiryncie korytarzy utworzonych z regałów, na których ustawiono w zwartych szeregach pudła i teczki zamykające w sobie pilnie strzeżone i dostępne jedynie dla wtajemniczonych informacje. To właśnie wiedza o przeszłości stanowi skarb każdego z archiwów. Jego zdobycie obarczone jest jednak ryzykiem zatracenia się w nieznanej przestrzeni, utraty poczucia czasu i w konsekwencji zniechęcenia związanego z doznaniem porażki w dążeniu do osiągnięcia upragnionego celu. Dlatego tak ważne jest, aby na drodze tych poszukiwań znalazł się ktoś, kto posłuży pomocą w dotarciu do interesujących informacji. Ktoś, kto niczym znana z greckiej mitologii Ariadna, poda nić pozwalającą odważnie zapuszczać się w najodleglejsze zakamarki archiwalnych labiryntów w nadziei na łatwe odnalezienie drogi powrotnej z pożądanym trofeum. Nie bez powodu sięgnęliśmy zatem po postać córki króla Krety Minosa oraz jej atrybut w postaci kłębka barwnej nici. To właśnie twarz Ariadny oraz wyobrażenie labiryntu rozpoznać można na awersie i rewersie monety (stater o wadze ok. 11 g), wybitej w Knossos pomiędzy 320 a 300 rokiem przed Chrystusem, co zapewne zwróci uwagę użytkowników w graficznym projekcie opracowania. Nawiązują do niego również wizerunki Archiwistek, odpowiedzialnych za prowadzenie współczesnych śmiałków, odważnie wkraczających w gąszcz nieznanych ścieżek. Dzięki temu postać mitycznej Ariadny oraz jej nić towarzyszyć będą każdemu, kto skorzysta z informatora o zasobie Archiwum Państwowego w Opolu dostępnego w formie elektronicznej. Dodajmy, że opracowanie stanowi kolejny tom serii Opera Extraordinaria, wydawanej przez opolską placówkę archiwalną, przy czym wersja elektroniczna jest też pierwszym numerem naszej serii przygotowanym do użytku korzystających z Internetu, stąd jej poszerzona nazwa: Opera Extraordinaria Interretialis opatrzona jest kolejnym numerem serii podstawowej, uzupełnionym podanym w nawiasie dodatkowym oznaczeniem. Mam nadzieję, że korzystanie z tego opracowania przyniesie dużo satysfakcji przede wszystkim ze względu na łatwość dotarcia do pożądanych informacji. Życzę zatem wszystkim użytkownikom zainteresowanym naszym bogatym zbiorem archiwaliów owocnych poszukiwań oraz ciekawych odkryć, które pozwolą na głębsze poznanie dziejów naszego regionu.

Dyrektor Archiwum Państwowego w Opolu
Mirosław Lenart

Założenia oraz podstawowe zasady korzystania z informatora elektronicznego

Zaletą elektronicznego przewodnika jest z pewnością szybkość dotarcia do informacji na temat poszukiwanych zespołów archiwalnych, a aktywne linki pozwalają na natychmiastowy wgląd w ich elektroniczne inwentarze robocze. Przygotowana pierwsza część Informatora o zasobie Archiwum Państwowego w Opolu kierowana jest głównie do tych użytkowników zasobu, którzy po raz pierwszy zetkną się z instytucją, jaką jest archiwum, oraz materiałami przez nią przechowywanymi. Ma służyć pomocą korzystającym, aby dotarli jak najszybciej do poszukiwanych informacji. W informatorze umieszczono zarówno dane zespołów opracowanych, posiadających pomoce archiwalne w postaci inwentarza książkowego, jak i zespołów nieopracowanych, zewidencjonowanych za pomocą Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej (ZoSIA). Każdy z wyszczególnionych zespołów zaopatrzony jest w podstawowe dane, niezbędne do wyszukania informacji. Są nimi: numer i nazwa zespołu, daty skrajne wytworzonych materiałów archiwalnych, w przypadku zespołów opracowanych – zawartość, rozmiar poszczególnych zespołów, pomoce ewidencyjne oraz stan zmikrofilmowania i digitalizacji. Aby ułatwić dostęp do elektronicznych inwentarzy roboczych zespołów, przy ich numerach umieszczono linki do bazy danych „szukajwarchiwach.pl". Dodatkowo, przy opisie wybranych zespołów odnotowaliśmy ciekawostki znajdujące się w aktach. Licząc na to, że wzbudzą zainteresowanie, zostały udostępnione jako towarzyszące tekstom ilustracje.

Życzymy udanej wizyty w archiwum

W imieniu Zespołu opracowującego informator
Sławomir Marchel, Aleksandra Starczewska-Wojnar, Barbara Sypko

© Copyright by Archiwum Państwowe w Opolu

INFORMATOR MENU

Internetowa aplikacja ma cztery zakładki / rozdziały. Pierwszy jest Wstęp z dwoma krótkimi tekstami M. Lenarta i redaktorów tomu: Sławomira Marchela, Aleksandry Starczewskiej-Wojnar i Barbary Sypko. Kolejny to Redakcja czyli strona redakcyjna wskazująca m.in. osoby, które pracowały przy przygotowaniu treści. Trzeci rozdział to Zasób archiwum. Składają się nań zwięzłe, jednostronicowe części zawierające różne informacje, podpisane nazwiskami autorów i okraszone ich fotografiami. Pierwsza część „Organizacja Archiwum Państwowego w Opolu i gromadzenie zasobu powstałego do 1945 roku" zawiera też sporo informacji na temat tworzenia i przechowywania archiwaliów przed powstaniem AP w Opolu. „Dzieje zasobu Archiwum Państwowego w Opolu" przedstawiają zagadnienia bardzo syntetycznie, w przypisie zamieszczono natomiast odesłanie do przedmiotowej publikacji wraz z hiperlinkiem do jej wersji dostępnej w Internecie. W części „Zasób Archiwum Państwowego w Opolu" znajdują się ogólne informacje bez możliwości przejścia do szczegółowych opisów zespołów i zbiorów archiwalnych. Hiperlinki znajdują się natomiast w części czwartej „Zasady korzystania z zasobu Archiwum Państwowego w Opolu". Prowadzą one do szczegółowych regulacji oraz wskazówek zamieszczonych na stronie internetowej archiwum. Na dole zamieszczono też dane osób udzielających informacji o zasobie oraz ich fotografie. „Układ informatora o zasobie Archiwum Państwowego w Opolu" przywołuje pismo Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 6 czerwca 2000 roku w sprawie zaleceń opracowania informatora o zasobie archiwum państwowego oraz zawiera link do portalu szukajwarchiwach.pl, jednak nie do informacji o AP w Opolu, lecz do strony startowej. Ostatnia część, „Bibliografia", zawiera opisy 3 normatywów – z hiperlinkami do ich treści dostępnych na różnych stronach internetowych – oraz 6 publikacji, w tym dwóch z serii OPERA EXTRAORDINARIA, do których treści również prowadzą hiperlinki.
Najbogatszy w informacje czwarty rozdział, Schemat informatora, ma budowę bardziej złożoną. Struktura ta oparta została na klasyfikacji ustrojowo-rzeczowej aktotwórców, wprowadzonej przepisami o ewidencjonowaniu, nie jest z nią jednak tożsama. W schemacie widnieją tytuły 18 podrozdziałów – odpowiadające hasłom pierwszego poziomu klasyfikacji. Do połowy z nich dodano symbole działów – haseł drugiego poziomu klasyfikacji. Wszystkim zaś hasłom przypisano ciągi numerów – w sumie 1005 (według sprawozdania za 2018 rok w archiwum przechowywanych było 3550 zespołów). Najliczniejsze kategorie stanowią: urzędy stanu cywilnego i akta metrykalne (numery 310-808), instytucje ochrony prawa i wymiaru sprawiedliwości (numery136-299) i administracja ogólna (numery 1-93). Numery 1006-1096 podano przy części 19. – Zespoły obce. Numery te nie są tożsame z numerami zespołów, więc wskazane zakresy liczbowe mogą się zmieniać, ale raczej w stopniu nieznacznym, w związku z tym, że informator dotyczy zasobu sprzed 1945 roku.
Nić Ariadny prowadzi użytkownika na kolejny poziom informatora. W ramach haseł pierwszego poziomu klasyfikacji wyszczególniono działy, a w ich obrębie czasem także niższe poziomy. Na przykład, władze powiatowe i okręgowe administracji ogólnej podzielono na: starostwa powiatowe, wydziały powiatowe, urzędy obwodowe i urzędy domenalne, zaś w ramach akt gmin i gromad wyróżniono jeden poddział - – kroniki wsi; akta metrykalne podzielono na: katolickie, ewangelickie i żydowskie, zaś urzędy stanu cywilnego na 12 powiatów.
Ostatnim poziomem informatora są strony z opisami zespołów z konkretnych działów/poddziałów. Każdy opis oznaczony został symbolem liczbowym miejsca w strukturze oraz numerem kolejnym (np. 1.3 – Akta miast i administracja miejska, nr 55 – Akta miasta Opola). Opisy składają się z siedmiu elementów: nazwa i numer zespołu; daty skrajne; rozmiar

w j.a. i m.b.; zawartość; język materiałów; informacje o zmikrofilmowaniu i zdigitalizowaniu; pomoce archiwalne. Kończą je inicjały autorów opisu – wymienionych na stronie Redakcja. Opisy są bardzo syntetyczne, ale od nazwy każdego zespołu hiperlink prowadzi do jego opisu umieszczonego na portalu szukajwarchiwach.pl. Na portalu tym można znaleźć nie tylko dokładniejsze i bardziej aktualne opisy zespołów, lecz także opisy jednostek archiwalnych oraz kopie cyfrowe zdigitalizowanych archiwaliów. W informatorze również zamieszczono skany, do których prowadzą hiperlinki oznaczone ikonkami przy opisach zespołów. Są one nieliczne i mają charakter raczej ilustracyjny.
Kategoria „Zespoły obce" ma strukturę analogiczną – umieszczono w niej 13 z 18 głównych działów. Opisy zespołów też zawierają siedem elementów, choć nie zawsze prowadzą od nich hiperlinki do opisów na portalu szukajwarchiwach.pl. Dzieje się tak w przypadku przekazania zespołów do właściwych archiwów – np. Sąd Obwodowy w Kępnie, nr zesp. 3077 – w 2017 roku został przekazany do Archiwum Państwowego w Kaliszu, o czym jest mowa w pierwszym elemencie opisu.
Zakreślona w tytule publikacji data – 1945 rok – jest częściowo umowna. Nieliczne opisane zespoły i zbiory zawierają dokumenty wytworzone także nieco później, np. Zbiór korespondencji i dokumentów osobistych z XIX i XX wieku z lat 1898-1949. Pozostałe dokumenty wytworzone po 1945 roku nie zostały ujęte w tym informatorze. Można wyrazić nadzieję, że Archiwum Państwowe w Opolu przygotuje kolejny tom publikacji, przedstawiający materiały archiwalne wytworzone po wojnie, a także uwzględniający doświadczenia własne i uwagi zgłaszane przez użytkowników.

Informator o zasobie do 1945 r.

Anna Laszuk
NDAP